

УДК 658.512.2:378(477)

**CURRENT STATE OF DESIGN EDUCATION IN UKRAINE
СУЧАСНИЙ СТАН ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ****Averianova N.M. / Авер'янова Н.М.***s.ph.s. / к.філос.н.*

ORCID: 0000-0002-1088-2372

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,**Kyiv, Volodymyrska Street, 60, 01601**Київський національний університет імені Тараса Шевченка,**Київ, вул. Володимирська, 60, 01601***Gook L.Y. / Гук Л.Й.***Open International University of Human Development «Ukraine»,**Kyiv, Lvivska Street, 03115**Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»**Київ, вул. Львівська, 23, 03115*

Анотація. У статті показано, що дизайн у сучасному світі відіграє значну роль як для економічної конкурентоспроможності держави, так і для покращення якості життя людей. Сучасний дизайн демонструє, що поступово відбувається його трансформація, пов'язана зі зміною поглядів і переконань молодих дизайнерів щодо осмислення суті сучасного дизайну, свого місця на ринку послуг та на свою професійну діяльність. Досягнення теорії та практики дизайну, комп'ютерні технології дають можливість успішно розвиватися новим продуктам виробництва. Акцентується увага на проблемах дизайнерської освіти в Україні, яка має свою специфіку та відрізняється у певній мірі від дизайнерської освіти розвинених країн.

Ключові слова: дизайн, дизайнер, індустрія дизайну, дизайнерська освіта, Україна.

Вступ.

У наші дні професія дизайнера динамічно розвивається і є вкрай затребуваною на ринку послуг. Водночас, у руслі трансформацій соціуму та нових реалій життя, змінюється і сама модель професії дизайнера. Тому питання, які торкаються проблем дизайнерської освіти в Україні є актуальними та диктуються вимогами часу. Сутність дизайну як особливої сфери культури та мистецтва, як виду проектної діяльності, завдання, які стоять перед дизайнерами, в різний період у своїх працях вивчали зарубіжні та українські науковці: З.Бегенау, Л.Безмоздін, М.Белов, Т.Бистрова, О.Бойчук, Т.Габрель, В.Глазичев, В.Гропіус, В.Даниленко, Й.Іттен, І.Зісер, К.Кантор, Н.Ковешнікова, Б.Курліщук, Д.Лауер, Т.Мальдонадо, О.Михайлова, С.Михайлов, Д.Норман, В.Папанек, Т.Писаренко, І.Розенсон, В.Рунге, С.Хан-Магомедов, В.Шимко, С.Шумегга та ін. Становлення та розвиток дизайнерської освіти в Україні, її принципи і методи навчання, перспективи дизайн-освіти в Україні висвітлені у працях вітчизняних дослідників: О.Боднара, О.Бойчука, Г.Брюханової, Т.Габреля, В.Даниленка, А.Дяченко, С.Лопухової, С.Мигалья, Н.Орлової, Л.Оршанського, В.Прусака, І.Рижової, М.Сопільняка, В.Титаренко, О.Тригуб, О.Фурси, А.Шевченко та ін. [2]. Проте, багато аспектів щодо специфіки дизайнерської освіти в Україні залишилося поза увагою вчених.

Основний текст.

Сьогодні дизайн – це діяльність, яка включає в себе велику кількість напрямів, будь-який аспект життя людини може стати предметом креативної діяльності дизайнера. Тобто дизайн постає не як складова процесу виробництва, а як метод концептуального формотворення, який застосовують для покращення умов існування людини у напрямках естетики, функціональності, бізнесу та ін. Для розвитку дизайну в Україні, а значить для її конкурентоспроможності на світовому ринку, необхідні фахівці-професіонали з відповідною освітою, знаннями і вміннями. Тому дизайн-освіта в нашій державі має ефективно вирішувати поставлені складні завдання – формувати у майбутніх дизайнерів високі професійні якості; формувати дивергентне мислення та розвивати креативність; вивчати нові технології та застосовувати їх у дизайн-проектванні; інтегрувати українську дизайнерську освіту в світовий художній процес; розширювати міжкультурні комунікації.

У переважній більшості, сьогоднішні українські студенти (майбутні дизайнери) – це випускники загальноосвітніх шкіл, які не мають базової художньої підготовки. І хоча впродовж багатьох років вчителями та науковцями піднімалося питання щодо належного місця мистецьких дисциплін у загальноосвітніх школах та удосконалення рівня їхнього викладання, однак ці проблеми залишалися поза увагою української освіти [1]. Тому не дивно, що професійна підготовка дизайнерів значно ускладнюється та уповільнюється, адже у вищих навчальних закладах необхідно надолужувати базові знання з мистецьких дисциплін. Відповідно, складно забезпечити у відносно короткий термін високий професійний рівень, оволодіти в повному обсязі професійними вміннями та навичками, досягнути серйозну теоретичну підготовку з історії мистецтва, освоїти досвід кращих художніх шкіл світу та ін. Значною проблемою у професійній підготовці дизайнерів є й те, що постійно відбувається скорочення кількості годин навчального плану, а це, в свою чергу, призводить до скорочення обсягів практичних і теоретичних завдань та їхнього спрощення [2].

Освіта за останні роки, у зв'язку з розвитком технологій та пандемією COVID-19, суттєво змінилась в усьому світі. Це сприяло тому, що в навчальних закладах, зокрема і дизайнерських, почали застосовувати різні види навчань: «електронне навчання», «дистанційна освіта», «змішане навчання», «онлайн-кампуси» та ін. Дослідниками прогнозується, що світовий ринок онлайн-освіти до 2023 р. складатиме \$282,62 млрд. За оцінками Global Market Insights, у 2017 р. він вимірювався сумою \$159 млрд, 2018 р. – \$190 млрд, 2019 р. – \$205 млрд [3, с. 11], тобто попит на онлайн-освіту поступово і впевнено зростає. Відповідно, традиційна система навчання, дидактичні принципи та технології потребують змін і нових підходів. Однак, дизайнерська освіта в Україні вперто зберігає напрацьовану методологію, адже, з одного боку, дизайнерська освіта – це специфічна освіта, яка вимагає академічних методик у навчальному процесі. Знання з перспективи, композиції, пластичної анатомії, кольору потрібні дизайнерам, а їх можна засвоїти лише на систематичних заняттях академічних дисциплін. Саме такі дисципліни як «Рисунок», «Живопис», «Композиція» та

інші практичні навчальні предмети викликають певні труднощі при їхньому онлайн-навчанні. А з іншого боку, сучасні об'єктивні обставини вимагають змін у методиці викладання, тому варто використовувати здобутки мистецьких закладів освіти, які мають досвід онлайн-навчання. Наприклад, Лондонський університет мистецтв (University of the Arts London, UAL), зіткнувшись з проблемами пандемії COVID-19, переосмислив і реорганізував навчальний заклад так, щоб надавати знання студентам у цифровому форматі. Він пропонує курси переддипломної підготовки, бакалаврат, магістратуру та аспірантуру. UAL упродовж останніх трьох років займає 2-е місце в рейтингу QS University World Rankings у галузі мистецтва та дизайну [5]. Каліфорнійський інститут мистецтв (California Institute of the Arts, CalArts, штат Каліфорнія, США) пропонує широку програму онлайн-курсів за спеціалізацією «графічний дизайн». В цілому, пандемія COVID-19 змусила педагогів цього інституту радикально переосмислити підхід до викладання практичних творчих дисциплін [4]. Студенти Глобального кампусу Міжнародного університету мистецтва та дизайну в Маямі (Miami International University of Art & Design Global Campus, штат Флорида, США) повністю навчаються онлайн. Вони мають можливість з будь-якого куточка світу, за наявності Інтернету, зайнятися своєю творчою кар'єрою [6].

Викладати дизайнерські дисципліни, опираючись лише на теоретичні знання – замало, адже справжнє навчання має базуватися на досвіді. Практика дизайну завжди повинна розуміти споживачів і клієнтів, щоб адаптувати дизайн до нових викликів часу. Тому для підвищення рівня фахової компетенції майбутніх дизайнерів, необхідні практикуючі спеціалісти (живописці, графіки, дизайнери). Оскільки заклади вищої освіти України не забезпечують більш вигідну заробітну плату, ніж це роблять великі фірми, то митці-професіонали не поспішають на викладацьку роботу. Варто зауважити, що зазначені проблеми існували й існують і в зарубіжних освітніх закладах. Так, наприклад, науковці за кордоном закликають залучити індустрію дизайну в дизайнерську освіту; кардинально переглянути існуючу стандартну модель працевлаштування/стажування; стимулювати професіоналів-дизайнерів покинути межі комерційного світу та повернутися в освітній процес для того, щоб по новому дослідити, омолодити і оживити свою практику новими ідеями, співпрацюючи зі студентами у їхніх проектах [8]. Така співпраця, на думку зарубіжних вчених і педагогів, корисна для студентів, педагогів і для самих професіоналів-дизайнерів.

Також зарубіжні науковці (наприклад, з Лабораторії дизайну Каліфорнійського університету в Сан-Дієго, США) звертають увагу на неефективність багатьох сучасних навчальних дизайнерських програм та на механізми передачі знань майбутнім дизайнерам. Адже нині, вказують вони, найперше, необхідні такі навчальні програми з дизайну, які б сприяли розвитку творчості та креативності майбутніх дизайнерів, бо їм на практиці доводиться вирішувати все більш складні завдання [7].

В Україні для дизайнерів-випускників (щодо їхньої подальшої дизайнерської практики) значною проблемою стає те, що вони не володіють

базовими розуміннями, як вести творчий бізнес (how to run creative business). Більшість з них не розуміють такі поняття як авторське право (призначене захищати художній твір), ліцензування, маркетинг, реклама та ін. У результаті, значна частина випускників не працює за фахом, а переходить або в іншу сферу художньої творчості, або в сфері економіки, не пов'язані з дизайном, що в цілому стає негативним явищем для розвитку дизайну в Україні. Тому дизайнерам необхідно значно розширювати свої освітні та дослідницькі навички, якщо вони бажають залишатися в дизайнерській сфері, і якщо вони прагнуть розробляти нові технології, які будуть впроваджені в суспільний простір.

Висновки.

Отже, необхідно, щоб вищі навчальні заклади України випускали фахівців, які володіють навичками та вміннями, що дозволяють використовувати дизайн як інструмент для продуктивності і зростання економічного успіху країни. Для цього потрібно включати до педагогічного складу практикуючих дизайнерів; у процесі навчання залучати студентів до розробки практичних проектів під керівництвом дизайнерів-професіоналів; здійснювати зв'язки дизайнерських дисциплін з іншими дисциплінами, які б сприяли розвитку дизайн-мислення та вміння вести творчий бізнес.

Література:

1. Авер'янова Н.М. Образотворче мистецтво: стан і проблеми вивчення. *Рідна школа*. 2001. № 1. С. 53–54.
2. Авер'янова Н.М., Гук Л.Й. Дизайнерська освіта в Україні: проблеми професійної підготовки. *Молодий вчений*. 2021. №2(90). С. 167–170.
3. Исследование российского рынка онлайн-образования. Москва: EdMarket.Digital, 2020. 149 с.
4. Как Калифорнийский институт искусств перешёл на дистанционную запись из-за пандемии. November 19, 2020. URL: <https://www.shure.com/ru-RU/performance-production/louder/how-calarts-shifted-to-remote-recording-amid-covid-concerns>
5. Новый рейтинг QS World University Rankings 2021. UAL занимает 2-е место в мире по искусству и дизайну. URL: <https://artstream.com.ua/news>
6. About Miami International University of Art & Design Global Campus. URL: <https://www.artinstitutes.edu/miami-global-online-programs>.
7. Meyera Michael W., Norman Don. Changing Design Education for the 21st Century. *She Ji: The Journal of Design, Economics, and Innovation*. 2020. Volume 6. Issue 1. Pp. 13–49.
8. Zeegen Lawrence. What use is Design Education? *Iridescent*. 2011. Volume 1. Issue 2. Pp. 48–51.

Abstract. *The article shows that design in the modern world plays a significant role both for the economic competitiveness of the state and for improving the quality of life of people. Modern design demonstrates that it is gradually transforming. It is associated with a change in the views and beliefs of young designers on the essence of modern design, on their place in the service market, on their professional activities. Achievements in theory and practice of design, computer*

technology make it possible to successfully develop new production products. The attention is focused on the problems of design education in Ukraine, which has its own specifics and differs from design education in developed countries.

Key words: *design, designer, design industry, design education, Ukraine.*

Статья отправлена: 25.01.2022 г.

© Авер'янова Н.М., Гук Л.Й.